

מזיכרונותיה של צילה ליברמן על החיים במחנה עבודה בקילצה

"מחנה עבודה" – כך נקראו כמה מן הרחובות שהוקצו לנו, הנשארים. היה זה גטו בזעיר אנפין. היינו צפופים יותר, אך מלוכדים יותר. היינו כמשפחה אחת גדולה, משפחה שמנתה כ-2,000 איש.

במשך היום עבדו כולם. היו מי שעבדו במשמרות לילה. רק הילדים שבינינו, שמספרם כ-50 בלבד, היו משוחררים מעבודה.

ילדים. האומנם היינו ילדים? גילנו הכרונולוגי היה כשל ילדים, אבל נשמתנו נעכרה, ושמחת הנעורים אבדה לנו.

על אף התנאים הקשים, השיגו לי הורי גם עתה מורה פרטי, שלאחר יום עבודה התיישב אתנו באחד הבתים. למדנו, ארבע בנות, ללא ספרים; המורה סיפר לנו את אשר זכר. הוא השתדל להעשיר את השכלתנו כמידת יכולתו. בסיפוריו ההיסטוריים ובשיעורי הגיאוגרפיה הפלגנו לארצות רחוקות, הרחק מהגטו.

היגה, בתו של רופא, היתה ילדה רצינית, שחרחורת, שעיניה נצצו תמיד. היא היתה חברתי האהובה.

זוסיגה, גם היא בתו של רופא, היתה טובת לב, חביבה אך מפוזרת במקצת.

דנקה, השובבה שבינינו, היתה ילדה יפה להפליא, לראשה שתי צמות, והיא בעלת זיכרון יוצא מן הכלל.

היינו ארבע בנות בגילאים שונים. ביום שיחקנו עם ילדי הגטו, ובערבים למדנו.

היגה חברתנו הביאה מדי פעם ספר על גוף האדם, שעניין אותנו מאוד. עד אז אף אחת מאתנו לא ראתה גוף אדם במערומיו, על כל איבריו. היתה זו בשבילנו הצצה למקום אסור, בבחינת "מים גנובים ימתקו". הספר פתח בפנינו מידע חדש. אך הלימודים האלה לא נמשכו זמן רב.

באחד מערבי הלימוד ישבנו בביתה של דנקה כשלפתע נכנס לחדר אחיה הצעיר, חיזור ונרגש, מתנשם ומתנשף, ואמר לנו כי כמה מכוניות של אנשי ס"ס נכנסו למחנה.

תפסנו את מחברותינו ורצנו כל אחת לביתה. היגה חברתי, שהיתה לידי, פנתה אלי מפוחדת וביקשה ממני ללוות אותה לביתה באומרה כי הוריה אינם בבית.

החזקנו יד ביד וכך הגענו. דלת ביתה נפתחה והיגה צעקה, "אמא!" בראותה את אמה בפתח הבית ואת אביה אורז מזוודה, שאלה באימה: "אמא! לאן? לאן לוקחים אותנו?"

האם הושיטה את ידיה לבתה היחידה. "היגה... היגושה... דמעות חנקו את גרונה. אביה פנה אלי: "צלינקה, רוצי הביתה. בוודאי דואגים לך. אנחנו הרופאים נוסעים מכאן ל... ל..."

לאיזשהו מקום. צְלִינְקָה, תגידי שלום להיגָה – נשקי לה ואל תשכחי אותה, למרות שלא תהיו עוד יחד". הוא הסב את פניו, חיבק את ראשה של היגָה והחל בוכה.
 "לא! לא! היגָה! היגָה!" אמרתי שוב ושוב כשרצתי הביתה דרך השדה.
 בבית המשכתי לבכות לתוך הכר, ולמלמל את שמה של היגָה אין ספור פעמים.
 עוד באותו הלילה שבו המכוניות של אנשי הס"ס שבהן הובילו את הרופאים ומשפחותיהם והחזירו למחנה העבודה את בגדיהם.

המחשבה שהיגָה ומשפחתה החביבה אינם עוד הטרידה את מנוחתי יומם וליל. היא חסרה לי בכול. משחקים שוב לא משכו אותי ואף ללמוד הפסקנו. הימים התארכו ללא קץ. דְנָקָה, שהרגישה בצערי, התחברה אלי, והנושא המדובר המשותף לנו היה היגָה וחיסול הרופאים.

המצב במחנה העבודה הפך להיות מתוח מיום ליום. משפחות שלמות הצליחו להסדיר לעצמן מסמכים של ארים וברחו לצד הנוצרי, ליערות ולבונקרים. באותם ימים אהבנו לבלות, דְנָקָה ואני, אצל חברתנו לילקה. היא היתה ילדה יפת תואר, בלונדינית, בעלת עיני תכלת עצובות. את ביתה לא יכלה לעזוב אף לא לשעה אחת. אמה, שניצלה עם משפחתה ברגע האחרון מקרון האקציה, היתה שקועה מאז בדיכאון עמוק.

אביה של לילקה עבד כמובן, ועל הבת הוטל לטפל במשק ביתם ולשמור על האם; זו ישבה כל שעות היום ליד החלון, ומבטה מרוכז ללא כל הבעה בנקודה אחת – במגרש שבו התנהלה האקציה.

תחילה פחדתי לשחק בביתם, אך כעבור ימים אחדים התרגלנו למצבה של האם המלנכולית. היא אמנם ישבה לידינו בשעת משחקנו ושיחותנו, אך לגבינו כאילו לא היתה קיימת. יום אחד סיפרה לנו דְנָקָה את סודה: היא ומשפחתה עוזבים בקרוב לצד הארי. כמה קינאנו בה, לילקה ואני. בדמיוננו ראינו אותה חופשייה ומאושרת.

משפחת זלינגר – דְנָקָה, אחיה, הוריה וגם הדודים – ברחו לבונקר שכרו לעצמם ביער. כעבור כמה ימים נודע לנו שהפולנים הלשינו, וכי לבונקר של משפחת זלינגר הושלכה פצצה. מרבית יושבי הבונקר נהרגו, סיפרו לנו, ורק אחיה ואמה של דְנָקָה נשארו בחיים. הרגשתי בודדה מאד. לילקה, שידעה לנגן בפסנתר ולשיר, היטיבה לעשות זאת כמו יתר הדברים שבהם ניחנה. קולה הערב היה כשל אמה, שהיתה זמרת אופרה, ושאיפתה של לילקה היתה להידמות לה. עתה שרה שירים עצובים. "אני אהיה זמרת אופרה כמו אמי", היתה לילקה אומרת ומסתכלת על אמה. אך כל תגובה לא באה.

מקור: צילה ליברמן, צלינקה. ילדה ששרדה את אושוויץ, יד ושם, ירושלים 2002, עמ' 36-38.

